



Met financiële steun van Welzijnzorg
en provincie West - Vlaanderen.

KRACHT ONTPOPT VAN OLIFANTENHUID
TOT KIPPENVEL

KRACHT ONTPOPT

VAN OLIFANTENHUID TOT KIPPENVEL

Het prille begin

Aan de tentoonstelling Kracht OntpOpt ging meer dan een jaar voorbereiding en inzet vooraf. Wat startte als een projectvoorstel rond kracht en kwetsbaarheid en daaraan gekoppelde kunstvormen, groeide uit tot een breed verhaal waarin drie organisaties een trekkersrol opnamen. Inloophuis 't Sas, vzw Wieder en UNIA zaten in de aanloop rond de tafel met tal van andere verenigingen, namen adviezen mee en brachten de mensen en middelen bijeen om Kracht OntpOpt te realiseren. Tijdens collectieve infomomenten verzamelden ze ook de deelnemers die hun persoonlijk kunstwerk realiseerden en exposeerden.

In dit boekje laten we de hoofdrolspelers van Kracht OntpOpt – peter, trekkers, coaches en deelnemers – aan het woord. Ze delen hun ervaringen en onderstrepen waarom dit project nodig is. Waarom ze erin geloven. Waarom ze eraan meewerkten, voor en achter de schermen. Wat het met hen heeft gedaan, van het prille begin tot nu. En: hoe Kracht OntpOpt zou moeten nazinderen, van in de huiskamer tot op beleidsniveau.

Foto kaft: 'Kracht OntpOpt'

(model: Chrisje – realisatie: Dirk Van de Wiele)

Hoe je als mens soms uit een cocon breekt, met heel veel moeite.

Hoe moeilijk dat is, en hoe groot de bevrijding achteraf: dat is Kracht OntpOpt.



KRACHT ONTPOPT

Dankwoord

Een verhaal schrijf je nooit alleen. Er zijn drijfveren, inspirators en ontelbaar veel mensen die je helpen om het te schrijven. Bij 'Kracht OntpOpt' was dat niet anders. Graag willen we alle betrokkenen bedanken voor hun engagement, hun gedrevenheid en hun kracht om dit project waar te maken.

Coaches Rik Beuselinck, Veerle Vanhoecke, Dirk Van de Wiele, Kim Note, Tanguy De Maesschalck, Anne Van Paemel, Frank Slabbynck, Inge Denaeghel en Ann Vanneste: bedankt om met geduld en visie het beste uit de mensen te halen.

Alle deelnemers en partnerorganisaties van de luiken schilderkunst, metaalkunst, taal, beeldhouwkunst, portret- en conceptfotografie: bedankt om een stuk van jullie ziel bloot te geven en te vereeuwigen in een uniek stukje kunst.

Peter en OCMW-voorzitter Dirk De fauw: bedankt voor het vertrouwen en de steun van bij het prille begin. Dokter Hans Rigauts: we kregen uw fiat om de tentoonstelling van 'Kracht OntpOpt' in het AZ Sint-Jan op poten te zetten. Een unieke en erg gewaardeerde kans.

Alle medewerkers en sympathisanten van de trekkende organisaties Wieder, 't Sas en UNIA – het voormalige Centrum voor Gelijkheid van Kansen en Racismebestrijding – die hun steentje bijdroegen aan 'Kracht OntpOpt': jullie inzet was van onschatbare

waarde. Bedankt daarvoor.

De provincie West-Vlaanderen, Welzijnszorg en de stad Brugge, die essentiële steun aan het project toekenden: bedankt voor dit gebaar en de logistieke en morele steun.

De partners en familie van alle 'trekkers', die maandenlang toekeken hoe we ons in dit verhaal smeten, alles gaven en uiteindelijk zagen dat het goed was. Bedankt om er te zijn, begrip te tonen en ons de ruimte te geven om dit te doen. Het betekent meer dan woorden kunnen uitdrukken.

Tot slot: iedereen die we onterecht vergeten en die onderweg zijn of haar steentje bijdroeg: bedankt. Zonder elk van jullie was Kracht OntpOpt nooit mogelijk geweest.

Namens de organisatie en de deelnemers,

Pascale Cockhuyt (vzw Wieder)

Katia Hoorne (UNIA)

Kimberly Neirinck (Inloophuis 't Sas)

Credits

Tekst: Benedikte Van Eeghem

Vormgeving: Abdel Yazidi

Datum: 8 april 2016

Inhoudstafel

01	Inleiding
03	Dankwoord
04	Inhoudstafel
05	Voorwoord
06	Het nut van over de muur kijken
08	Het nut van empowerment en 'stenen verleggen'
13	Wat is kunst? Wat is Kracht?
13	<i>Luik 1: schilderkunst</i>
18	<i>Luik 2: metaalkunst</i>
22	<i>Luik 3: taal</i>
24	<i>Luik 4: conceptfotografie</i>
30	<i>Luik 5: beeldhouwkunst</i>
34	<i>Luik 6: portretfotografie</i>
38	Kracht Ontpopt en de toekomst
40	6 Beleidsleutels voor verandering
46	Bijlage

Voorwoord

Ambitieuus. Nodig. Kunstzinnig. Geëngageerd. Dat zijn de kernwoorden van Kracht OntpOpt. We wilden een tentoonstelling realiseren rond kracht en kwetsbaarheid. Het is veel meer geworden. Dat bevestigt de kleurrijke, diverse en aangrijpende tentoonstelling die in april 2016 in AZ Sint-Jan Brugge werd geopend.

Kracht en kwetsbaarheid zijn grote tegenpolen in onze maatschappij. Ze bepalen hoe mensen bekeken worden en hoe we zelf naar mensen kijken. We bouwen (on) bewust een muur om ons heen, of we trekken een olifantshuid aan. Zo zijn we krachtig, of lijken we het op zijn minst.

De deelnemers van Kracht OntpOpt deden het ook. Ze stapten mee in het project, gehuld in olifantshuid. Ze leken onbreekbaar. Je laat je toch niet van de kaart brengen als je aan een kunstwerk begint?

Maar gaandeweg werden ontmoetingen en sessies een uitnodiging om die olifantshuid geleidelijk te laten vallen. Bij de coaches, de deelnemers en de betrokken organisaties. Ze ontdekten talenten waarvan ze niet vermoedden dat ze die hadden. Ze realiseerden kunst vanuit hun buikgevoel. Welkom kippenveld, vertaald in meer dan 70 kunstwerken over kracht en

kwetsbaarheid. Met Kracht OntpOpt hebben we het onderscheid en het wij-zij denken op de kaart gezet, zonder ons van hokjes te bedienen. We hebben de nadruk solidariteit op diversiteit gelegd, zonder de les te spellen. We hebben een stem gegeven aan wie niet spontaan op de voorgrond kan of mag treden. We hebben voor 'empowerment' gekozen en het talent bij elke deelnemer naar boven gehaald.

Kracht OntpOpt wil een globale kijk op kracht en kwetsbaarheid teweeg brengen. We nodigen u met deze publicatie uit om ook voorbij de hokjes te kijken, de olifantshuid te laten vallen en het kippenveld te laten spreken. We zetten ervaringen op een rijtje, en geven aanbevelingen waar dat kan. Voor een samenleving met iets minder olifantshuid, en iets meer kippenveld. Dat werkt, weten we. En dus willen we er – samen met u – blijvend in investeren.

De organisatie,

Pascale Cockhuyt (vzw Wieder)
Katia Hoorne (UNIA)
Kimberly Neirinck (Inloophuis 't Sas)

Het nut van over de muur kijken **Andersom denken**

De blik van Dirk De fauw,
peter van Kracht OntpOpt

Mensen die door omstandigheden minder goede kansen hebben gekregen, de mogelijkheid bieden om zich op een bijzondere manier te ontplooien. Kracht geven. Dat is wat Kracht OntpOpt heeft gedaan. Daarom heb ik me als peter van dit project geëngageerd.

Het beste uit mensen halen is niet altijd eenvoudig. In onze maatschappij denken we bij 'empowerment' vaak in economische termen: wat moet iemand kunnen? Wat moeten we mensen leren omdat ze aan de slag zouden kunnen gaan? Er wordt in één bepaalde richting gekeken. Elementen zoals 'talent', 'cultuur' en 'persoonlijkheid' verliezen we makkelijk uit het oog.

Kracht OntpOpt heeft net andersom gedacht. De organiserende partners hebben de verwachtingen opzij gezet en de talenten van iedere deelnemer naar boven gehaald. Ik noem dat principe 'over de muur kijken'. Door over die muur te kijken, konden we bij iedereen waardevolle dingen ontdekken. Ook bij wie kwetsbaar is, van een andere origine, of wie van thuis uit minder kansen heeft gekregen.

We leven in een erg jachtige samenleving en er is te weinig tijd om te tonen wat we écht voelen. Kracht OntpOpt legt bewust de nadruk op het gevoel. We willen sterk lijken, maar durven niet gauw hulp vragen. We kunnen het ook niet altijd bieden aan wie het nodig heeft. We hebben het daar moeilijk mee, of we nu jong zijn of oud, Belg of niet-Belg, ziek of gezond.

Wie we zijn, wat we voelen, in de breedste zin van het woord. Ook de dingen waar we het moeilijk mee hebben: die heeft Kracht OntpOpt in een reeks kunstwerken gegoten. Het zijn stuk voor stuk unieke en persoonlijke creaties met een waardevol verhaal geworden.

Kwetsbare locatie

We kozen voor een kwetsbare locatie als tentoonstellingsruimte: de inkomhal van AZ Sint-Jan in Brugge. Een ziekenhuis is de plek waar het contrast tussen kracht en kwetsbaarheid groot is. Ik ben ervan overtuigd dat de expo bezoekers en zorgverstrekkers zal raken. Via Kracht OntpOpt krijgen ze een andere kant van patiënten en doodgewone burgers te zien. In elk van hen zit een verrassend stukje kunstenaar.

Met Kracht OntpOpt willen we ook meer doen dan alleen het contrast tussen kracht en kwetsbaarheid op de kaart zetten. We willen burgers en beleidsmakers verder laten nadenken over deze dualiteit in de maatschappij. Over hoe het ons denken en doen beïnvloedt en anders zou kunnen beïnvloeden.

Ik hoop oprecht dat dit verhaal, na de opening in Brugge, 'uitbreekt'. Verder Ontpopt. Dat het elders de gevoelige snaar raakt, beleidsmensen in actie brengt en burgers de zin en kracht geeft om creatief aan de slag gaan. Daar teken ik mee voor, vanaf vandaag.



Dirk De fauw
Peter van Kracht Ontpopt

Het nut van empowerment en 'stenen verleggen'

De blik van Pascale Cockhuyt (vzw Wieder), Katia Hoorne (UNIA) & Kimberly Neirinck ('t Sas), Partnerorganisaties van Kracht OntpOpt



Pascale Cockhuyt
vzw Wieder

Kracht OntpOpt werd gerealiseerd door drie partnerorganisaties of 'trekkers': Wieder, UNIA en 't Sas.

Als trekkers zijn we lokaal en bovenlokaal in de weer met thema's als diversiteit, discriminatie, kansarmoede, kracht en kwetsbaarheid vanuit een individuele, specifieke invalshoek. Door die invalshoeken samen te brengen, konden we een uniek verhaal schrijven: Kracht OntpOpt.

Over de verscheidenheid heen trekken Wieder, UNIA en 't Sas resoluut en altijd de kaart van het empowerment en de positieve bevestiging van wie kwetsbaar(der) is. Op die manier krijgen kansengroepen en wie gediscrimineerd of uitgesloten wordt, een stem en kracht. Zonder sociaal onderscheid.

Kracht OntpOpt: nodig. Nu.

De groeiende polarisering in de maatschappij was de grootste drijfveer om Kracht OntpOpt te realiseren. We leven in een maatschappij waar het wij-zij denken alomtegenwoordig is. Er heerst angst bij de mensen, er komt onnoemelijk veel op ons af.

Het onbekende maakt mensen erg ongerust. Het is een gevoel dat heel wat deelnemers van Kracht OntpOpt bewust en onbewust verbindt. Een vaak gehoorde kreet is ook dat de druk in onze maatschappij te groot wordt. Mensen hebben, ongeacht hun sociale achtergrond, steeds vaker het gevoel dat ze niet meer voldoen. Daarom is Kracht OntpOpt zo nodig: om dat gevoel onder woorden te kunnen en mogen brengen, want we zitten er allemaal mee. Er wordt vreselijk veel van ons verwacht. We kunnen er niet mee om, maar we durven het niet genoeg zeggen.

Om die reden waren de meeste deelnemers bij het begin van het project ook erg gereserveerd. Ze verscholen zich achter een 'olifantenhuid', zoals de baseline van dit project het verwoordt. De deelnemers kwamen beeldhouwen, boetseren, schilderen, schrijven of poseren. Verder moesten er niet al te veel 'woorden aan vuil gemaakt worden'. Toch viel de olifantenhuid, door de ontmoetingen en sessies heen, langzaam af. Er ontstonden vriendschappen en er kwamen emoties bovendrijven. Confrontaties met eigen twijfels, onzekerheden en vooroordelen toverden de olifantenhuid systematisch om in kippenvel.



Katia Hoorne
UNIA

Desondanks botsten we geregeld op de enge perceptie van sociaal kwetsbaren: mensen die tot weinig of niets in staat zijn. Die perceptie willen we door Kracht OntpOpt en door de samenwerking tussen de partnerorganisaties, doorbreken. We hebben de deelnemers daarom niet voortdurend bij het handje genomen, maar uitdrukkelijk bekrachtigd.

Immers: als je kwetsbare mensen weerbaarder maakt, ontwikkelen ze een mening en pakken ze dingen aan. Mensen die bij de start van het project letterlijk muurvast zaten, vonden een nieuw doel en vernieuwde energie door te schilderen, schrijven, boetsen, beeldhouwen, poseren. Daardoor namen ze ook andere zaken op die al maanden stil lagen.



Kimberly Neirinck
Inloophuis 't Sas

Eerste projectsleutel: de sociale mix

De sociale mix is een logisch gevolg van de keuzes die we tijdens de voorbereidingen hebben gemaakt: Kracht OntpOpt is een sociaal-artistisch verhaal met het accent op creatieve ontplooiing, met respect voor elk individu en met aandacht voor het overbruggen van sociale verschillen. Van meet af aan wilden we 'verbindend' werken. Dit heeft ervoor gezorgd dat niet alleen kracht, kwetsbaarheid, of armoede 'an sich' in Kracht OntpOpt vervat zitten. Ook het wij-zij denken komt aan bod, en de polarisering in de samenleving. Het is iets wat we allemaal kennen, ongeacht onze achtergrond.

Die sociale mix realiseren was desondanks een fikse uitdaging voor de partnerorganisaties. Iemand in armoede vriend laten worden met een modale burger van niet-Belgische origine doe je niet zomaar. Toch is het gelukt door tijd, door begrip en door de laagdrempeligheid van het verhaal. Wie deelnam aan één van de luiken in Kracht OntpOpt, ging een engagement aan. Maar binnen dat engagement was er voor iedereen ruimte om te doen wat ze graag deden, op eigen tempo.

We hebben gewerkt met arme en rijke mensen, zieke en gezonde mensen, mensen van vreemde afkomst, mensen met een beperking, asielzoekers, jongeren en ouderen. Ook dat is een heuse opgave. Heel wat mensen hadden initieel schrik voor die aanpak: het zou nooit werken. Maar uiteindelijk is het net de sterkte van Kracht OntpOpt gebleken: de echtgenote van een arts die aan de zijde van een dakloze kunst creëert. Of de asielzoeker die met handen en voeten aan een 'rasechte' West-Vlaming uitlegt hoe zijn levensloop zijn kunstwerk beïnvloedt.

Tweede projectsleutel: de deelnemers

Geen Kracht OntpOpt zonder tientallen deelnemers, een handvol coaches en belangeloos engagement. Zij hebben een evolutie doorgemaakt en zijn gegroeid in hun opdracht, tot aan de meet. We hebben de mensen in hun eigenwaarde gelaten maar wel eisen opgelegd in functie van hun engagement. Daardoor zijn de ervaringen erg positief.

Zowel deelnemers als coaches groeiden gestaag

tijdens Kracht OntpOpt, volgens eigen tempo. De deelnemers konden grenzen ontdekken en verleggen. De coaches konden door de ontmoetingen met die deelnemers hun vertrouwde manier van werken een nieuwe dimensie geven. Een groeiend en verankerd vertrouwen in het eigen kunnen, heeft iedereen een goed gevoel gegeven en gemotiveerd om het beste uit zichzelf te halen.

Kracht OntpOpt bood ook voor elk wat wils. Wie koos voor portretfotografie, moest diep in zichzelf graven en voor de lens gaan staan: dat vergt moed. Er waren net zo goed mensen die de boodschap in een vorm wilden gieten zonder zich bloot te geven, zoals bij conceptfotografie. Wie wou ervaren hoe het voelt om iets te boetsen, kon bij de beeldhouwgroep terecht, enzovoort. Ook dat principe heeft vruchten afgeworpen.

Als je mensen, met oog voor hun eigen noden en wensen, ondersteunt in hun talenten en ambities, kunnen ze groeien. Ook wanneer die talenten en ambities niet van in het begin boven drijven. Mits begeleiding en positieve bekrachtiging, haalt iedereen het beste – of zelfs nog een tikje meer – uit zichzelf.

Derde projectsleutel: participatie

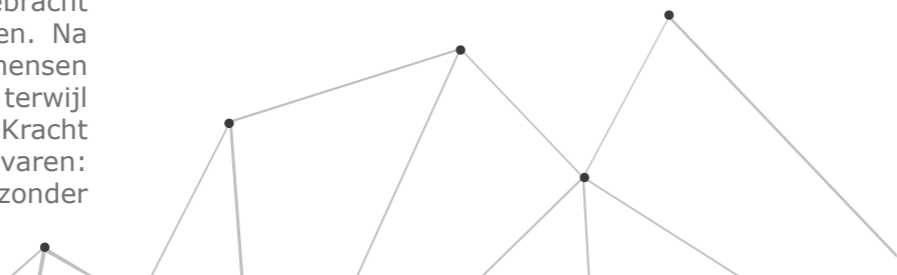
'Verleg een steen in de rivier en de stroming zal nooit meer dezelfde zijn.'

De begeleidershouding in Kracht OntpOpt was cruciaal. Het ging om een vorm van vrijetijdsbesteding en we stonden als organisator niet met een stok achter de deur. Wie zich aanmeldde voor een luik, wist van meet af aan dat hij of zij op een aantal sessies verwacht werd. De aanpak heeft gewerkt. De deelnemers daagden consequent en met 'goesting' op, omdat we steeds voor een warm onthaal en een positieve omkadering hebben gezorgd.

Wat we bewust vermeden hebben, was het creëren van twee werelden. Vaak worden sociaal zwakkeren in een apart 'wereldje' ondergebracht of overbeschermd, met de beste bedoelingen. Na verloop van tijd verwacht men dan dat die mensen weer hun weg vinden in de gewone wereld, terwijl ze er voor geen meter mee vertrouwd zijn. Kracht OntpOpt heeft resoluut een andere koers gevaren: iedereen meenemen, van bij de start, zonder

onderscheid. De deelnemers vonden die stimulans oké en gaven achteraf aan dat ze die structuur en houvast gaan missen.

Participatieve én kwalitatieve kunstwerken realiseren: ook dat was één van onze kerndoelstellingen. Het evenwicht tussen participatie en kwaliteit vinden, bleek niet eenvoudig, maar ook daar zijn we in geslaagd. De persoonlijke inbreng van elke deelnemer stond voorop en gold ook voor de artistieke coaches als permanente leidraad. We hebben bijgestuurd zonder de deelnemers in een bepaalde richting te duwen. De aanpak was participierend, niet belerend. Dat straalt af op het resultaat, en op wie de tentoonstelling bezoekt.



Wat is kunst? Wat is kracht?
De blik van coaches & kunstenaars

Luik 1: Schilderkunst

'Iedere goede schilder verzint een nieuwe manier van schilderen' (Aldous Huxley)

Ze waren met 12, en vertrokken allemaal vanaf een wit doek. Sommige deelnemers van de groep 'schilderkunst' hadden artistieke ervaring, anderen hadden die niet. Coach Tanguy De Maesschalck (29) begeleidde de mensen individueel en in groep bij de realisatie van een reeks unieke schilderijen.

Tanguy De Maesschalck: 'In schilderijen kun je zoveel vertellen, over wat je denkt en voelt. Zelf heb ik dat pas een goed jaar geleden ontdekt. Ik werkte als verzekeringsmakelaar, had een drukke en stresserende job. Ik wou al mijn klanten helpen, tot het uiterste. Dat werd op den duur onhaalbaar. Ik ging eraan kapot en besloot om die carrière achter me te laten. De verandering zette me aan het schilderen en zo ben ik ook in dit project gerold.'

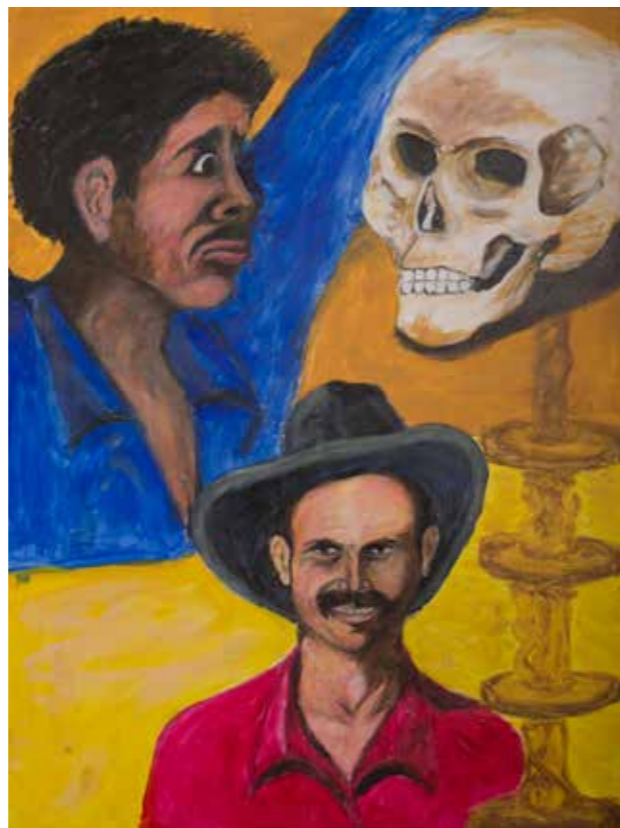


Tanguy De Maesschalck
Coach Schilderkunst

Met de groep mensen die zin hadden om te schilderen, zijn we rond de tafel gaan zitten. Ik heb ze eerst laten schetsen wat ze zien, voelen. Pas daarna liet ik het hen in een schilderij vertalen. Het is vooral een gevoelsmatig traject geweest. Tijdens het coachen heb ik mijn deelnemers niet gezegd hoe ik het zag. Ze moesten hun eigen stempel op hun werk drukken.

Het klinkt misschien gek, maar zo heb ik een nieuwe familie gevonden. Ik ben een reizende kunstenaar: ik woon aan de kust, maar breng ook veel tijd door in Londen. Telkens als ik de schilders van Kracht OntpOpt terug zag, gaf het mij voldoening en zin om door te gaan. Iedereen was openhartig. We hebben lief en leed gedeeld. We hebben gemerkt dat iedereen een beetje hetzelfde is, maar mensen kijken alleen naar de verschillen en zien de rest vaak niet.

Voor mij zijn mijn werken een dagboek zonder woorden. De deelnemers van Kracht OntpOpt zeggen dat ze dat schilderen nu ook zo ervaren: iets waarin je rust vindt, waardoor je even je problemen kunt vergeten en waarna je je weer beter voelt. Ons schilderwerk is dan ook heel persoonlijk. Onze ziel zit erin: soms met schaafwonden, soms nog heel. Dat is misschien wel het allermooiste aan dit project: dat we bij iedereen een stuk breekbaarheid ontdekten, waarvan we niet altijd vermoedden dat het bestond.'



'Ik/De Wereld'

Manuela, 40 jaar

'Als ik het moeilijk heb, zet ik vaak een masker op. Zo ziet de wereld even niet hoe ik me echt voel. Het gebeurt elke dag, maar hier kon ik het van me af schilderen.'

'Controle?'

Freddy, 72 jaar

'In ons leven zijn we niet altijd dezelfde persoon in dezelfde situatie. Er zijn dingen die we wel doen, niet doen, of plots anders doen. Eén persoon in dit werk kijkt de dood in de ogen – de andere het leven. Maar niks zegt dat het leven nog veel te bieden heeft. Daar heb je nooit echt controle over.'





'Vleugels'

Martine, 40 jaar

'Ik schilderde een engel die kampt met een gevoel van vernedering. Rood symboliseert de gekwetstheid. Ondanks alles staan de vleugels nog steeds rechtop. Darts is de vechtlust en kwaadheid die ervoor zorgen dat ze overeind blijft.'



'Lost in the middle'

Rati, 61 jaar

'Het nieuws wordt beheerst door oorlog. Mensen vluchten en moeten vrienden en familie achterlaten. Ouderen en zieken raken niet eens weg. Mijn schilderij toont de onmacht van een volk, en de onzin van oorlog.'

Luik 2: Metaalkunst

'Metaal is de allermooiste stof: hij blinkt, reflecteert alles en beschermt.' (Daphne Guinness)

Rik Beuselinck (45) is al zijn hele leven gefascineerd door metaal en de oneindige mogelijkheden van de materie. Die voorliefde gaf hij door aan twee kleine groepjes, met wie hij even veel sculpturen realiseerde voor Kracht OntpOpt: 'Ontluiken' en 'Open-baring'.

Rik Beuselinck: 'Ik hanteer een aantal principes waar ik nooit van afwijk. Dat de materie puur moet blijven, en dat je moet zien hoe eraan gewerkt is. Waar eraan gewerkt is. Daarom schilder ik mijn beelden nooit: schilderen is liegen, als je met metaal werkt. Ook de lasnaden laat ik bewust in het oog springen. Zo zie je echt hoe en werk gegroeid en in elkaar gezet is.'

Wat ik ontzettend sterk vind is dat beide groepen na een brainstorm – als volslagen onbekenden voor elkaar – samen iets prachtigs gecreëerd hebben. Vanaf het begin was er ruimte voor overleg. We

wisten waar we heen wilden, maar we hebben geen strak kader uitgezet. Met een open kijk op de dingen hebben we gewoon 'ons' beeld gemaakt, en dat beeld vertelt een verhaal van kracht en kwetsbaarheid. Het zijn twee eigenschappen die – al zou je dat niet meteen zeggen – in metaal vervat zitten.



Rik Beuselinck
Coach Metaalkunst

Doorgaans werk ik 100% alleen. Ik vaar mijn koers, maar voor Kracht OntpOpt was het anders. Ideeën samenrapen, omzetten in een groepswork: het was een uitdaging. Een bijzonder aangename uitdaging, en nu kan ik weer een eigen weg inslaan.'

'Ontluiken'

Deelnemster **Goedele** (60): 'Misschien was het wel wat ik echt nodig had, deze nieuwe uitdaging. Mijn grenzen verleggen. Ik ben heel erg actief in het vrijwilligerswerk. Ik heb nog gewerkt als verpleegster, als opvoedster, ik heb fabrieksarbeid verricht. Het is de variatie die maakt dat ik zin heb om verder te gaan. Qua variatie kon metaalkunst wel tellen – ik houd er een geweldige herinnering aan over.'

Deelnemer **Arne** (21): 'Weet je wat mij heel erg boeit? Zoeken naar een evenwicht – letterlijk dan – wanneer je dingen maakt. Het is eigenlijk iets wat ik ook in mijn dagelijks leven doe: het evenwicht nastreven. En da's best moeilijk, ik ben nog jong maar ik denk er heel hard over na. Ook voor ons metaalkunstwerk was evenwicht belangrijk: we hebben er energie en tijd in gestoken. Het is ons gelukt.'

Deelnemster **Mips** (62): 'Eigenlijk doe ik al 40 jaar mijn eigen ding, professioneel. Ik zet gewoonlijk zelf de lijnen uit, mensen schrijven in voor een aanbod dat ik zelf formuleer, of we gaan na overleg samen op pad. Hier was het anders. Ik moest mee evolueren met een groep. Het klinkt misschien gek, maar metaal trok me eerst niet aan. Ik associeerde het met hardheid, kilte, het lijkt onbewerkbaar. Dankzij Rik heb ik geleerd dat je er toch ontzettend veel kunt uithalen.'

'Open-baring'

Deelnemer **Noël** (73): 'Ons werk heeft een erg fijne basis, het frêle primeert. Je kunt het vergelijken met het beendergestel bij de mens: sterk, maar breekbaar. Als er een stukje niet meer op de juiste plek zit of verschuift, heeft dat gevolgen voor het hele lichaam. Weet je wat zo fantastisch is aan dit project? Dat ik een andere koers heb kunnen varen. Vroeger draaide het voor mij om research en vormgeving. Ik schetste mee aan huishoudtoestellen, gebruiksvoorwerpen. Tijdens Kracht OntpOpt mochten we onze creativiteit volledig de vrije loop laten, er was geen strikt kader. Dat schiep veel mogelijkheden.'

Deelnemster **Oziane** (30): 'Ik ben vertrouwd met het fijnere metaalwerk: kleine draadjes plooiën, ombuigen tot subtiele vormen. Zo maak ik tal van armbanden, halskettingen en andere sieraden. Ik geniet daarvan: die hele kleine stukjes zo bewerken, dat ze deel worden van een groter geheel. Het tangetje en de metaaldraad zijn mijn geliefde werkinstrumenten. Met Rik en Noël heb ik ook aan de grotere sculptuur meegewerkt. Ik was geïnteresseerd in alle technieken, ik wou ze zelf uitproberen. Het is fantastisch dat het mocht en kon. Dit project is het soort uitdaging waar ik erg van hou.'



'Ontluiken'

De trefwoorden waarop we ons baseerden waren 'slakkenhuis', 'ontpoppen van varens', 'balanceren', en 'ruw/gepolijst'. Die eigenschappen horen bij de natuur, maar net zo goed bij het materiaal waarmee we aan de slag gingen: metaal. De vorm is fenomenaal, de structuur ontrolt zich letterlijk. En dat ontrollen doet dan weer denken aan ontpoppen, wat in dit project een kernbegrip is: kracht ontpopt.

'Open-baring'

Kwetsbaarheid zit in de geboorte van een mens. Het moment waarop er nieuw leven op aarde komt: het is mooi en krachtig, en tegelijk erg breekbaar. Daarom hebben we in het beeld een soort baby in een schelp verwerkt: de fragiliteit. Ze steunt op een verfijnde maar stevige basis: het leven.



Luik 3: Taal

'De taal weerspiegelt de ziel.' (Seneca)

Breng drie mensen met een stevige dosis schrijfervaring samen. Zet hen aan tafel met mensen die zich vrijwillig engageren om iets te schrijven over wie ze zijn, wat ze ervaren. Laat de stukken groeien, bewonder het resultaat: dat is een notendop wat het luik taal van Kracht OntpOpt deed. Anne Van Paemel, Frank Slabbynck, Inge Denaeghel en Ann Vanneste namen de coaching voor hun rekening.

Anne Van Paemel (61): 'De laagdrempeligheid van het luik taal: dat is wat onze deelnemers over de streep trok. Ze moesten hun creaties niet altijd aan een hele groep of aan critici voorleggen. Zoiets schrikt af, zeker als je onervaren bent. Wij gaven individuele feedback. De eerste teksten die we binnen kregen, waren inhoudelijk sterk. Maar de vorm kon nog verbeterd worden. Daar hebben we op ingespeeld. Tijdens een aantal gezamenlijke bijeenkomsten konden we zien hoe de werkjes evolueerden, en zo zijn we tot het eindresultaat gekomen. De

deelnemers coachen was een hartverwarmend en leerrijk proces.'

Frank Slabbynck (58): 'We zijn niet vertrokken van strikte theorie. Er heeft alchemie gespeeld: de werkjes zijn gegroeid en iedereen heeft bewondering voor wat de anderen hebben afgeleverd. Dit project kan een sleutel zijn om de maatschappij anders naar mensen te laten kijken. Praten en samenkomen: dat hebben we gedaan. Ik noem het 'herlokaliseren'. Als je wil weten wat er leeft bij mensen, moet je samen zitten, praten, schrijven. Zo breng je op microniveau een verandering teweeg en geef je de mensen kracht om iets nieuws te doen.'

Inge Denaeghel (47): 'Belangrijk bij het schrijfwerk was dat we de mensen konden ondersteunen en bekrachtigen. Het vergt moed voor iemand met een spreekwoordelijke zware rugzak, want onze maatschappij staat bol van de verwachtingen. Wie daar niet of niet helemaal aan voldoet, krijgt het gevoel dat hij niet succesvol is. Ik ervaarde het zelf ook een paar jaar geleden. Toen ik uitviel met een burn-out, had niet iedereen evenveel begrip. Een project als Kracht OntpOpt helpt mensen om zulke persoonlijke ervaringen te verwerken.'

Ann Vanneste (57): 'We zijn in de taal gedoken via poëzie en hebben gewoon samen genoten van het werk van dichters. De deelnemers waren zeer enthousiast en gedreven. Via opdrachtjes kwamen ze zelf aanzetten met prachtige gedichten. Soms viel er een traan, en waren we even stil. Woorden zijn dan overbodig. Soms werd er gelachen. We waren altijd geroerd door de ander. Bewogen. De poëziesessies leverden bijzondere ontmoetingen op, met de taal en met elkaar. Ik ben blij dat ik mijn passie voor poëzie heb kunnen delen.'

Een aantal deelnemers delen hun ervaring:

Vanessa, 35 jaar

'Toen ik begon te schrijven, kwamen de emoties snel naar boven. Dat was confronterend, maar het gaf me ook zin om door te gaan. Dat deed ik op eigen kracht en met advies van mijn coach. Het was erg leerrijk.'

Dominique, 55 jaar

'Als psychiatrisch patiënt krijg je al gauw een stempel en slagen mensen er niet zomaar in om

de binnenkant te zien. Mensen die nog nooit door een diep dal gingen, kunnen moeilijk inschatten wat zoiets met je doet. Het schrijven is voor mij een verwerking geweest. Ik hoop dat mensen mij voortaan zien en aanvaarden zoals ik ben.'

Petra, 30 jaar

'Dit project kwam er voor mij op het juiste moment. De perfecte timing, nadat ik een jaar zwaar ziek was. Voordien was het niet me gelukt om de dingen op deze manier op papier te zetten. Ik kon hier onderwerpen als 'isolatie' aankaarten. Dat heeft me geholpen.'

Patricia, 30 jaar

'Wat je raakt, houdt je bezig. Wanneer je het kunt neerschrijven, helpt dat om de dingen een plaats te geven. Als ik voor één iets zou willen pleiten, ook in mijn teksten, dan wel voor wat meer mildheid. Zachtheid. De wereld heeft er nood aan.'

Luik 4: Conceptfotografie

'Je neemt geen foto. Je maakt ze.' (Ansel Adams)

De boodschap van Kracht OntpOpt werd ook op de gevoelige plaat vastgelegd. Eén van de coaches die zich daarvoor engageerde, was Dirk Van de Wiele (59). Binnen het luik 'Conceptfotografie' werkte hij een reeks fotografische collages uit rond kracht, kwetsbaarheid, hokjesdenken en diversiteit.

Dirk Van de Wiele: 'Ik werkte eerder al mee aan een campagne rond armoede. Zo kwam ik in contact met de mensen van Kracht OntpOpt. Het verhaal raakte me. Sociaal engagement zit me in het bloed en ik kon dat engagement via conceptfotografie linken aan mijn hobby: foto's maken.'

We zijn in groep rond de tafel gaan zitten en hebben tal van afbeeldingen bekeken: foto's, schilderijen en cartoons. Van de beelden die uiteindelijk geselecteerd werden, heb ik een eigen versie op foto gemaakt – geen exacte kopie. De factor 'herkenning' speelde bij de deelnemers een grote rol.

Het herkennen van angsten, onbehagen, niet voldoen, de eeuwige druk van de maatschappij: dat is heel vaak teruggekeerd.



Dirk Van de Wiele
Conceptfotograaf

Conceptfotografie realiseren voor Kracht OntpOpt was een bijzonder boeiende opdracht. Ik ben geen beroepsfotograaf maar kon in dit luik mijn technische



vaardigheden maximaal benutten. Het prachtige is dat ik door dit project ook nieuwe vrienden heb gemaakt. Je werkt op een bijzonder close manier samen met mensen, die in hun ziel laten kijken. Ik heb die ziel in een beeld vertaald. Dat geeft voldoening, voor hen en voor mij.'

'Verzet'

(modellen: Kimberly, Katia, Pascale, deelnemers en coaches Kracht OntpOpt)

We verzetten ons tegen de polarisering in de maatschappij. Weg met hokjesdenken, weg met wij-zij. We komen op voor de emancipatie van iedereen, zonder vooroordelen. Omdat iedereen talenten heeft en gelijke kansen en gelijke rechten verdient.



'Opgebrand'

(model: Pascale)

Je kunt niet voorspellen hoe snel mensen opbranden. Je kunt ook niet voorspellen hoe snel ze herstellen. Als het jou overkomt, weegt het loodzwaar. Er is geen energie meer om te genieten, te werken, gewoon te leven. Je struikelt en klimt moeizaam recht, terwijl de wereld verder (door)draait.



'The show must go on'

(modellen: Martine, Katia, Bruno, Wim, Willy)

We creëerden een burleske kleedkamer, waar 'sterren' in de spiegel kijken. Ze vertolken een maatschappelijk rol, maar zien in die spiegel tegelijk wie of wat ze echt zijn. Ze twijfelen soms aan zichzelf maar doen toch verder. Niet te hard denken: the show must go on.



'Onbeperkt'

(modellen: deelnemers 'Het Veldzicht')

We hebben allemaal een beperking. Bij de een valt ze op, bij de ander nauwelijks. Als je over de beperking heen kijkt, dan zie je de mensen zoals ze zijn. Dan zie je de mogelijkheden. Onbeperkt.



'De Wegwerpmaatschappij'

(modellen: Michael, Carlo, Gianni, Pascale & deelnemers Kracht OntpOpt)

We lijken steeds eenzamer in het succes dat we boeken. De maatpakken, de stijlvolle schoenen, de smartphone: die hebben we. Maar de wereld waarop we die dingen verzamelen is een puinhoop. Mensen zijn een wegwerpproduct geworden. Het vergt moed om de goeie dingen te blijven zien.



'Line-up

(modellen: bewoners van de Patio)

Vluchtelingen beheersen het nieuws. Ze zijn dichtbij, in kranten, nieuwsbulletins, in het echt. Ze worden ook gevisieerd: daarom plaatsten we mensen van De Patio in een line-up, zoals bij een politieonderzoek. Ze tonen wat hen het meest raakt, of wat ze het meest missen.

Luik 5: Beeldhouwkunst

'Elk blok steen houdt een beeld verborgen. De beeldhouwer moet het er alleen uithalen.'
(Michelangelo)

Uit een homp klei een beeld boetseren: het is een uitdaging waar 8 mensen zich binnen Kracht OntpOpt aan waagden. Hun coach was Veerle Vanhoecke (58), die alle deelnemers technische ondersteuning gaf en inspireerde. De aanpak leverde 14 creaties op, met een eigen accent op polarisering, kracht en kwetsbaarheid.

Veerle Vanhoecke: 'Buiten de lijntjes durven kleuren en niet alleen in hokjes denken: dat hebben we al boetsierend geprobeerd. De wereld is zoveel meer dan 'wij' en 'zij'. We ergeren ons misschien aan wat mensen over ons zeggen of denken. We kunnen er triest van worden – maar we hebben zelf ook een mening over die anderen. Daar moeten we durven over nadenken. Niemand is alleen wat hij lijkt, iedereen heeft iets te bieden. Die boodschap spreekt uit het groepswerk dat we samen vorm gaven.'



Veerle Vanhoecke
Coach Beeldhouwkunst

De deelnemers van Kracht OntpOpt hebben voor dit luik tal van beelden bekeken. Ze vergeleken foto's en wisselden ideeën uit. Daaruit haalden ze hun inspiratie om een eigen werk te boetseren. Nieuwe borstbeelden, maar ook andere dingen. Elke creatie vertelt een eigen verhaal.

Je merkt dat de mensen door dit werk hun eigen grenzen hebben verlegd. Sommigen waren erg zelfzeker, anderen wisten niet of ze dit zouden kunnen. Uiteindelijk hebben we 14 unieke sculpturen gemaakt, vanuit het hart. De stukken vertellen over verdriet en geluk. Ze tonen hoe het voelt als mensen je bekijken, je veroordelen of je afwijzen om wie je bent. Tegelijk zit er een boodschap van hoop in: dat het anders kan. Door te beeldhouwen hebben we een eerste stap in die andere richting gezet.'

'Lilavati en Liberius'

Katia, 35 jaar en Chris, 53 jaar

'Lilavati en Liberius horen bijeen. Het koppel stelt vrijheid voor –vandaar het vogeltje op de schouder– maar ook het gevoel van maatschappelijke druk en verwachtingspatronen. Alles kan, maar ook weer niet als je gevangen zit in je omgeving en je eigen waardenpatroon.'



'Balter'

Delfien, 37 jaar

'Balter is iemand die blij is, geniet en plezier heeft. Zo voelde ik me ook toen ik eraan werkte: sterk. Ik kan echt iets. Ik werkte het stuk af met felle kleuren, omdat ik daar erg van houd. Mijn beeld heb ik met gevoel geboetseerd: gevoel maakt geen denkfouten.'

**'Papageno'**

Chris, 53 jaar

'Ik heb een 'foert' gezegd tegen wat er rondom ons gebeurt. Het is een beeld met een knipoog. Het gezicht glimlacht. Papageno is een zorgeloze levensgenieter. Het kleine vogeltje stoort hem niet, maar hij laat niet op zijn kop zitten. Net zoals ik.'

'Samen sterk'

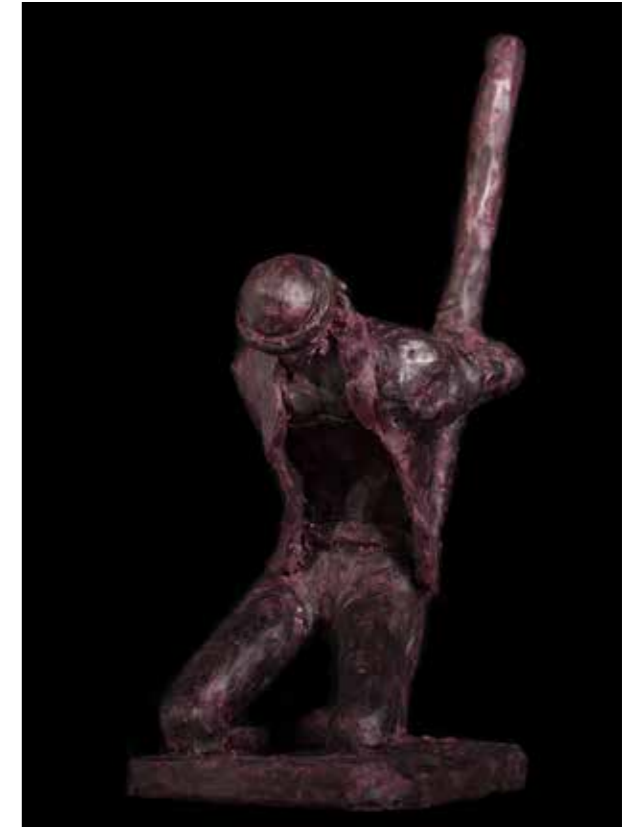
Groepswerk

'Scherven oprapen en ze samenvoegen tot een krachtig geheel. Dat deden we zowel letterlijk als figuurlijk tijdens Kracht Ontpopt.'

**'Gesnoerd'**

Saher, 32 jaar

'Ik leg uit hoe dat voelt: kunst willen maken en niet mogen. Het is een voorrecht dat ik het in België wel mag, zelfs al ben ik moeten vluchten. De gebonden handen van mijn beeld, ken ik van mijn thuisland Irak: kunstenaars worden geketend, de mond gesnoerd. Hier ben je een vrije kunstenaar. Dat is bijzonder.'



Luik 6: Portretfotografie

'De camera is een instrument. Hij geeft betekenis aan wat er rond me gebeurt.' (André Kertész)

Jezelf blootgeven voor de lens, letterlijk of figuurlijk. Die keuze maakten de deelnemers in het luik portretfotografie van Kracht OntpOpt. Fotografe Kim Note (31) ontmoette de modellen, luisterde naar hun persoonlijke verhalen en verwerkte die in 16 foto's. Ze werd hierin bijgestaan door het Fotohuis.

Kim Note: 'De foto's die je ziet, zijn gegroeid in mijn hoofd door het verhaal dat de mensen vertelden. Op basis daarvan probeerde ik een beeld te ontwerpen dat ik voorstelde aan elke deelnemer, bij een tweede ontmoeting. Bij de derde ontmoeting hielden we de fotoshoot. De dingen vulden elkaar verrassend aan. Ik heb elk verhaal voor zich laten spreken en hoop dat de portretten een reeks vormen door de authenticiteit van elk verhaal, niet alleen door de vormelijke elementen.'

Sommige verhalen zijn letterlijk door mijn hoofd blijven spoken. Ze hielden me 's nachts wakker, vanwege de beladenheid. Maar toch heb ik geprobeerd om in elk beeld wat lichtheid te stoppen. Dat is mijn interpretatie van het contrast tussen kracht en kwetsbaarheid. Ik heb me 'en cours de route' wel een paar keer afgevraagd: breng ik dit



Kim Note
Portretfotograaf

verhaal nu op de goeie manier? Zal het beeld zeggen wat ik wil dat het zegt, en wat de deelnemer wil? De eerste reacties, toen mensen 'hun' foto zagen, waren erg verschillend. Soms bewogen de beelden letterlijk tot tranen toe. Wie voor de lens heeft gestaan, heeft iets overwonnen hé... Soms heb ik ook een minder evidente, confronterende foto voorgesteld. Voor mij is het fantastisch dat ik de mensen iets kan teruggeven met dit project.'

Mijn kwetsbaarheid is mijn kracht geworden.'

Sabrina (43)

'Ik heb leren omgaan met mijn eenzaamheid en ik vind het belangrijk om te luisteren naar mezelf. Maar ik krijg er niet altijd de ruimte voor. Het voelt vaak alsof je in dit leven altijd vrolijk moet zijn. Dat is verstikkend. Ik heb mijn hang naar stilte leren koesteren, net als mijn speelse kant.'



Dimitri (38)

'Mensen zien altijd eerst de beperkingen. Ik ben te vroeg geboren, mijn lichaam functioneert niet perfect. Ik ben homoseksueel. Maar ik heb vrede met mezelf. Ik ben wie ik ben en ik doe het lukken. Sowieso, op mijn manier.'

**Myriam (62)**

'Ik ben het allemaal: moeder, partner, hulpverlener, alleenstaande, voormalig hostess, ex-verslaafde. Wat ik heb meegemaakt is een drijfveer om anderen te helpen. Ik heb vaak moeten knokken onderweg. Maar de kracht vind ik altijd opnieuw terug en die deel ik ook met anderen.'

**Kimberly (25)**

'Achter je laten wat er gebeurd is. Een vertrouwensbreuk verteren. Dat weegt, dat vergt tijd en moed. Toch hebben de gebeurtenissen mij gevormd tot de persoon die ik nu op vandaag ben.'

Abdel (37)

'Mensen denken in hokjes, en daardoor zien ze alleen wat ze willen zien. Je merkt het niet meteen dat ik uit Marokko kom. Als dat ter sprake komt zeggen ze: maar jij bent een uitzondering. Jij bent een goeie. Terwijl ik gewoon ben wie ik ben.'



Kracht OntpOpt en de toekomst

Van pril idee tot call-to-action

Conclusies van de organisatie

Meer dan een jaar heeft Kracht OntpOpt erover gedaan om uit te groeien van een pril idee tot een tentoonstelling, met meer dan 70 artistieke realisaties. Het project gaf mensen uit alle lagen van de bevolking de kans om zichzelf op de kaart te zetten, verschillende doelgroepen te ontmoeten en emoties bespreekbaar te maken.

Daarmee hebben de partnerorganisaties de doelstellingen bereikt die ze voor ogen hadden:

- de toenemende polarisering in de maatschappij benoemen
- het taboe rond vooroordelen tussen verschillende groepen in de samenleving doorbreken
- de kloof tussen die verschillende groepen verkleinen

- het solidariteitsgevoel aanzwengelen
- mensen bekrachtigen via de methodiek 'empowerment'

Het is ook de reden waarom Dirk De fauw, de Brugse OCMW-voorzitter, het peterschap voor het project aanvaardde:

'De organiserende partners hebben verwachtingen opzij gezet en de talenten van iedere deelnemer naar boven gehaald. Ik noem dat principe 'over de muur kijken'. Door over die muur te kijken, konden we bij iedereen waardevolle dingen ontdekken. Ook bij wie kwetsbaar is, van een andere origine, of wie van thuis uit minder kansen heeft gekregen'

Het engagement van de deelnemers kwam er door de positieve bevestiging van wie instapte, en door een degelijke coaching op sociaal en artistiek niveau, zo bevestigen partnerorganisaties Wieders, 't Sas en UNIA:

'Er was voor elk wat wils. Je kon voor de 'one time' gaan met een portret- of conceptfoto, maar voor andere luiken was er meer engagement vereist. Bij de start hebben we daar erg veel kritiek op

gekregen, ook uit onze sector. Het luidde dat we te veel verwachtten van de mensen, dat ze dat nooit zouden kunnen waarmaken en dat we onszelf de das zouden omdoen. Toch hebben we voet bij stuk gehouden: als je wil meedoen, dan rij je de rit uit. Dan geeft het eindresultaat ook de grootste voldoening.'

Impliciet wou Kracht OntpOpt door dit project ook kansarmoede helpen bestrijden, en de weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen vergroten. Dit is alleen mogelijk als er lokaal en bovenlokaal blijvend geïnvesteerd wordt in de thematiek:

'KrachtOntpOptis veel meer dan zomaar een projectje, waar we als trekkers wat uren in geïnvesteerd hebben. Met mensen en kwetsbare doelgroepen kun je niet altijd binnen een strikt bemeeten model werken, zeker niet als je fundamenteel iets wil veranderen in hun leven. Een breed engagement is nodig en brede steun – ook van het beleid – is meer dan welkom. Deze projecten hangen vandaag sterk af van vrijwillige inzet. Het beleid moet de handen dus nog meer in elkaar slaan. Zaken durven benoemen en nadenken over oplossingen op lange termijn, zelfs al is dat financieel en praktisch niet altijd evident.

Een project als Kracht OntpOpt – noem het klein, of middelgroot – heeft op een niet-evidente manier toch al een aanzet gegeven. We hopen dat dit ogen opent bij het publiek én het beleid. (...) Maar er moeten ook concrete stappen ondernomen worden, dat gebeurt nog veel te weinig.'

Om de boodschap van Kracht OntpOpt blijvend onder de aandacht te houden, wordt vanuit de organisatie alvast geïnvesteerd in een 'artotheek': de kunstwerken worden beschikbaar gesteld voor ontlening, volgens het principe van een bibliotheek. Ontlenen kan in deelfragmenten, tijdens een vooraf vastgelegde periode. De artotheek zal zich richten op particulieren, maar ook op scholen, bedrijven, sociale organisaties en zorgverstrekkers. Op basis van de creaties en dit naslagwerk, kunnen ook zij op een laagdrempelige manier het verhaal van Kracht OntpOpt helpen uitdragen.

6 Beleidsleutels voor verandering

Kracht OntpOpt was een leerzaam en stimulerend project voor alle betrokken partijen. De termen 'openbloeien', 'talent aanboren', 'grenzen verleggen' en 'zelfvertrouwen' bevestigen wat de ontmoetingen en de sessies met deelnemers, coaches en alle betrokkenen hebben gedaan. Het resultaat is een rechtstreeks gevolg van keuzes die de partnerorganisaties in aanloop naar het project hebben gemaakt en in de praktijk hebben gebracht.

Deze bewuste keuzes of sleutels kunnen in de toekomst voor de beoogde mindswitch zorgen, als een beleid lokaal en bovenlokaal de handen in elkaar slaat om de polarisering in onze maatschappij structureel een halt toe te roepen.

Eerste sleutel: luisteren

'Net daarom was Kracht OntpOpt zo nodig: om een gevoel onder woorden te kunnen en mogen brengen. We zitten er allemaal een beetje mee maar we durven het nog niet genoeg zeggen.'

Verandering teweeg brengen doe je niet in een handomdraai. Het vergt tijd, engagement en een luisterend oor. Dat laatste is wat de deelnemers van Kracht OntpOpt aangeboden kregen. Naast de ruimte om creativiteit uit te spitten, was er ruimte voor gesprek. Ze kregen de tijd om hun verhalen te vertellen en konden emoties delen. Die emoties waren geen voorzet voor een zoveelste oordeel, maar de basis om iets te realiseren.

Een beleid dat hokjesdenken en polarisering een halt wil toeroepen, biedt ruimte om te praten met mensen en te luisteren naar mensen. De focus mag niet alleen op de problemen liggen die mensen ervaren: dit is een valkuil waar de sociale sector geregeld in tuimelt. Wat in de hoofden van mensen leeft, vertaalt zich in de dingen die ze wel of niet kunnen en willen doen. Knelpunten én uitdagingen. Wanneer

mensen voelen dat ze gehoord worden, ervaren ze erkenning. Ze worden niet langer weggeduwd en halen net daaruit de kracht om dingen terug op de rails te zetten.

Luisteren en oog hebben voor de kracht en kwetsbaarheid van elke burger is een eerste sleutel voor verandering. Medewerkers uit de sociale sector zijn gebaat met voldoende tijd om dit te kunnen en mogen doen.

Tweede sleutel: doelgroepen samenbrengen

'Vaak worden de zwakkeren in een apart 'wereldje' ondergebracht, overbeschermd, met de beste bedoelingen. Na verloop van tijd verwacht men dan dat die mensen weer hun weg vinden in de gewone wereld, terwijl ze er voor geen meter mee vertrouwd zijn.'

De wereld in 'werelden' opsplitsen is nefast, hoe vaak we het (onbewust) ook doen. Net daarom wordt de sociale mix vaak aangestipt in beleidsaanbevelingen

en projecten binnen een maatschappelijke context. Bij Kracht OntpOpt is die sociale mix geen dode letter gebleven. Ze was essentieel om tot het eindresultaat te komen.

Binnen alle luiken van Kracht OntpOpt zijn mensen uit verschillende lagen van de bevolking ingeschakeld. Belgen en niet-Belgen, ouderen en jongeren, mensen met een job en zonder job, ziek en gezond, met of zonder beperking of diploma. Het was voor elk van de deelnemers verrijkend om ongeacht de eigen achtergrond, volwaardig te kunnen participeren in een groot verhaal. De benadering 'over doelgroepen' heen heeft elk individu ook geholpen om zelf over de muur te kijken, en te zien dat elke burger in zijn of haar leven moeilijke en betere momenten kent.

Doelgroepen samenbrengen, hun verschillen omhelzen en tot meerwaarde ombuigen is een tweede sleutel voor verandering.

Derde sleutel: positieve bekrachtiging

'Via 'empowerment' hebben we een prachtig project kunnen realiseren. We hebben steeds de nadruk gelegd op talenten, op wat mensen kunnen, niet op wat ze niet of minder goed doen.'

We leven in een prestatiegerichte maatschappij. Mensen moeten voldoen aan een reeks verwachtingen, van in het huishouden over sociale contacten heen, tot op de werkvloer. Wie steken laat vallen of minder goed scoort, wordt daarop afgerekend. Negatieve of eenzijdige evaluaties ondermijnen –vaak onterecht– het zelfvertrouwen van mensen. Hun sociale achtergrond staat daar los van: wie niet 'succesvol' is of vaak negatieve respons krijgt, belandt in een neerwaartse spiraal.

Gehavend zelfvertrouwen herstellen en negatieve reacties ontcrachten, is geen evidentie. Er speelt ook conditionering: wie we zijn, hoe we denken. Toch kan een positieve bekrachtiging en empowerment van mensen, het tij laten keren. Dat heeft Kracht OntpOpt gedurende het hele traject bewezen: door mensen een pluim te geven, leer je ze vliegen.

Durven afstappen van een negatief evaluatiemodel en inzetten op positieve bekrachtiging: dat is een derde sleutel voor verandering

Vierde sleutel: actieve participatie

'We zijn tijdens Kracht OntpOpt afgestapt van het afstandelijke, het kijken naar mensen in een moeilijke situatie en louter handvatten aanreiken. We hebben ze 'hun ding' laten doen en hen begeleid, zonder de les te lezen.'

Naast een luisterend oor, een goede sociale mix en het accent op positieve bekrachtiging, heeft elk beleid ook nood aan een bredere omkadering. Een structureel draiboek, gebaseerd op actieve participatie.

Participatie was een kernwoord in het allereerste projectvoorstel van Kracht OntpOpt. Dat kernwoord heeft het project gaandeweg versterkt en aangetoond dat participatie, in de vorm van individuele begeleiding en coaching, een absolute meerwaarde is. Beide partijen kunnen zo groeien in hun opdracht.

Mensen begeleiden en dingen bijleren, zonder belerend te zijn, is een vierde sleutel voor verandering.

Vijfde sleutel: multidisciplinaire aanpak

'Er was binnen elke groep artistieke en sociale begeleiding om alles in goede banen te leiden. En het heeft gewerkt, net zoals dat in onze maatschappij ook werkt.'

Een traject zoals Kracht OntpOpt afleggen met verschillende doelgroepen is onmogelijk zonder begeleiding. Bij voorkeur is die begeleiding multidisciplinair. De artistieke begeleiding van Kracht OntpOpt bestond uit 8 coaches. Voor de sociale begeleiding werden de deelnemers ondersteund door de mensen van de partnerorganisaties. Daardoor was er gedurende het project ook permanent oog voor de persoonlijke noden van deelnemers, die met coaching hun eigen parcours binnen elke opdracht konden afleggen.

Deze vorm van zorg is niet altijd meetbaar of berekenbaar op vlak van workload of gepresteerde uren, maar komt de maatschappij wel ten goede. Er moet dus langdurig in geïnvesteerd worden.

Multidisciplinaire begeleiding of coaching op individuele basis en in groepsverband, is een vijfde sleutel voor verandering.

Zesde sleutel: langetermijnvisie

'Het zou fantastisch zijn als Kracht OntpOpt een vervolgstuk krijgt, of als onze visie en ervaringen breed uitgedragen worden. Maar dat kan alleen als er ruimte en tijd voor gemaakt wordt. Anders riskeer je dat wie zich engageert om mee te werken, zelf onderuit gaat.'

De realisatie van Kracht OntpOpt nam meer dan een jaar in beslag, van het eerste voorstel tot de finale uitwerking. Tal van mensen zetten zich bezoldigd en onbezoldigd in voor het project. De boodschap kan alleen verder uitgedragen worden, als de projectresultaten een aanzet zijn om kracht

en kwetsbaarheid permanent op de kaart te zetten en positief te benaderen.

Dit kan door:

- nieuwe groepen mensen samen te brengen, met oog voor de sociale mix, en nieuwe projectideeën te ontwikkelen;
- deelnemers en begeleiders van Kracht OntpOpt na verloop van tijd weer rond de tafel te zetten en te polsen wat ze na dit project zijn blijven doen of anders zijn gaan doen;
- op basis van de bestaande ervaringen en vervolprojecten, blijvend te evalueren waar de noden zitten bij (kwetsbare) doelgroepen en hoe kracht en kwetsbaarheid een plaats krijgen in de samenleving.

Eigen aan elk langetermijnbeleid is dat er een kostenplaatje aan vasthangt. Er dient geïnvesteerd te worden in mensen en in tijd, niet alleen in een strikt bemeeten budget. Een beleid dat bewust de kaart van een participatieve en diverse samenleving trekt, houdt er rekening mee dat het bestrijden van polarisering geen strikt meetbaar en tegelijk een

langdurig proces is.

Polarisering tussen mensen piekt wanneer ze geen of onvoldoende positieve bevestiging krijgen in hun dagelijks leven en werk. Komaf maken met die polarisering kan door met elk van die mensen in zee te gaan en hen in een brede context over de muur te leren kijken, zodat ze weer in zichzelf en in de ander geloven. Dat lukt alleen als er tijd, mensen en budget voor worden vrijgemaakt, op middellange en lange termijn.

De zesde sleutel voor verandering is tijd, of lange termijn. Die laat een beleid toe om zaken te laten evolueren en mensen het geloof in zichzelf en de ander te laten terugvinden.

KRACHT ONTPOPT

kon gerealiseerd worden met hulp van



Bijlage

Kracht OntpOpt Vragenlijst

In aanloop naar de tentoonstelling van Kracht OntpOpt vroegen we elke deelnemer om stil te staan bij 12 vragen over kracht en kwetsbaarheid. Deze vragen vormden de rode draad doorheen het project en de expo.

1. Welk beeld denk je dat mensen van jou hebben?
2. Hoe zou je graag hebben dat mensen jou zien?
3. Wanneer was je voor het laatst trots op jezelf en waarom?
4. Wanneer kreeg je voor de laatste keer een compliment van iemand? Waarom?
5. Wanneer was de laatste keer dat jij tegen iemand zei dat hij/zij goed bezig was, of iets fijns had gedaan?
6. Had je al eens het gevoel dat je de hele wereld aankon? Wanneer was dat en waarom?
7. Op wie kan je terugvallen wanneer je het moeilijk hebt, bij wie kun je je hart luchten en waarom voel je je veilig bij die persoon?
8. Kan je een situatie beschrijven waarin jij je uitgesloten voelde? Wat deed dit met jou?
9. Waar ben je echt trots op en wil je graag met iedereen delen?
10. Iedereen loopt wel eens met een masker op. In welke situaties is dat zo bij jou, en wat probeer je dan te verbergen?
11. Je krijgt de kans om één iets in je leven te veranderen. Wat zou dat zijn?
12. Als je één belangrijke boodschap aan de toeschouwers van de expositie zou mogen geven, wat zou die zijn?



KRACHT ONTPOPT

www.krachtontpopt.be

 Kracht Ontpopt